

MEDALIERZY POLSCY, MÓJ JAN PAWEŁ II

1. Idea oraz geneza projektu

Medal, obiekt artystyczny o wielowiekowej tradycji, zwykle nie tylko dokumentował wydarzenie, czy postać, jej dokonania, walory i znaczenie. Był również formą uczczenia, czasem wręcz hołdu. Ze względu na możliwość multiplikowania, szczególnie przy medalach bitych stemplem, dawał każdemu, kto tego pragnął, szansę osobistego, bardzo prywatnego „zatrzymania” śladu wydarzeń, których dotyczył. Z kolei medale odlewane przynosiły większą swobodę w operowaniu formą, a przez to pozwalały na realizację założeń bogatszych formalnie.

Wybór Papieża Polaka, pierwszego Słowianina na Stolicy świętego Piotra, był wydarzeniem, które od razu „trafiło na medal”, a właściwie na bardzo liczne medale. Otworzył się nowy rozdział w medalierstwie związanym z papieżstwem. Znaczący temat szacują, że Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II i wydarzeniom z nim związanym poświęcono około 12 tysięcy medali! Fakt ten przypisywany jest wyjątkowości osoby Papieża, jego wielkiej pasji do człowieka, wagi spraw, z którymi stawał wśród milionów ludzi na świecie w czasie swych pielgrzymek. Wynikało to również ze sposobu sprawowania papieskiej posługi – sposobu bardzo otwartego, budującego poczucie bliskości, pełnego charakterystycznych gestów, o których można powiedzieć, że zachęcały do plastycznego utrwalenia. W przygotowanie medali związanych z Janem Pawłem II angażowało się wielu znanych i uznanych autorów z różnych krajów. W tym obszarze miejsce szczególne zajmuje dorobek artystów polskich. Ich twórczość, związana z pontyfikatem Jana Pawła II, tworzy wyjątkowo bogaty obszar. Dzieła poświęcone upamiętnianiu wydarzeń pontyfikatu realizowane były od samego początku posługi papieskiej Jana Pawła II. Na liście autorów znajdują się nieomal wszystkie nazwiska aktywnych twórczo naówczas medalierów polskich. Wiele prac, oprócz walorów dokumentacyjnych, prezentowało wysoki poziom artystyczny. Jednakże większość z nich powstawała w bezpośrednim związku z wydarzeniami pontyfikatu Papieża Polaka. Medale – z okazji kolejnych pielgrzymek Papieża do Ojczyzny, rocznic, nadawania papieskiego patronatu instytucjom itp, stając się dziełami przede wszystkim okolicznościowymi. Zdaje się to usprawiedliwione i jak najbardziej zrozumiałe, jeśli pamięta się o dokumentacyjnej funkcji medalu. Ale okoliczności powstawania, będąc swego rodzaju „protezą”, z jednej strony pomagały rozwiązać Artyście „zadany temat” – z drugiej jednakże stanowiły jakieś ograniczenie. W głębi twórczej

inspiracji pozostawały elementy, których twórca nie wydobyl i nie pokazał, chcąc zmieścić się w owych granicach wyznaczanych przez określoną sytuację. Pozostał zatem nieujawniony kapitał artystycznych odkryć, który nie stał się materiał konkretnej wypowiedzi. Do tego dochodzi jeszcze jedna kwestia, która przy powstawaniu dzieła okolicznościowego pozostawała niejako w cieniu. Mam na myśli osobistą odpowiedź na temat, który jest przecież centralny dla całego obszaru treściowego: Osobę, dzieło, dziedzictwo Jana Pawła. Dzieło sztuki rodzi się z pewnej konfrontacji. Po jednej stronie Twórca obdarowany wrażliwością, pewną niedostępną „zwyčajnym zjadaczom chleba” przenikliwością wobec rzeczywistości, talentem i zdolnościami, pozwalającymi operować artystyczną formą wyrazu. Z drugiej – jakiś fragment rzeczywistości, dostrzeżony jako pociągający, budzący zdumienie, a czasem pewnie i zachwyt, prowokujący do tego, by mu się przyjrzeć i następnie wyrazić w sposób umożliwiający podzielenie się tym odczuciem z odbiorcami.

Pewien dystans czasowy pozwala na podjęcie tematu w sposób wolny od konkretnych okoliczności. Daje to szansę na podjęcie wyzwania, jakim jest artystyczne zmierzenie się z pytaniem o znaczenie osoby i dzieła Papieża: wielkiej postaci – zarówno w perspektywie historii współczesnej świata, jak i najnowszych dziejów naszej Ojczyzny. Podjęcie tak sformułowanego zadania stanowi również okazję niepowtarzalną: artyści, których życie biegło razem z czasem pontyfikatu Jana Pawła II, stanowią wyjątkową grupę świadków. Mogą z racji swego talentu przekazać wyjątkowe w formie świadectwo. Bohater, któremu chcą poświęcić swe dzieło był im współczesny. Słuchali jego słów, śledzili podejmowane działania, spotykali Go, czasem bardzo bezpośrednio, współdzielili losy wspólnej Ojczyzny. Przekazanie tego doświadczenia w formie artystycznego wyrazu będzie stanowiło unikatowy zapis. Oczekiwaniem nie jest stworzenie dzieła „hagiograficznego”. Chodzi o artystyczne, osobiste świadectwo.

Powyższe przemyślenia, zastosowane do „obszaru tematycznego”, jakim są medale poświęcone Janowi Pawłowi II, stały się punktem wyjścia pomysłu, by zwrócić się do polskich artystów rzeźbiarzy-medalierów z zaproszeniem do osobistego, poza jakimikolwiek okolicznościami, zmierzenia się z tematem Jan Paweł II.

Tak zrodziła się idea projektu. Odpowiedziało ponad 70 artystów (m.in. środowisko warszawskie, krakowskie, toruńskie, poznańskie, wrocławskie, zakopiańskie). Wielu spośród tych, którzy przyjęli zaproszenie – to nauczyciele akademicki pracujący w uczelniach artystycznych, członkowie międzynarodowej Federacji Medalierskiej FIDEM, autorzy z uznanym dorobkiem na poziomie światowym. Owocem stała się unikatowa kolekcja, która stanowi zasadniczy przedmiot prezentacji.

2. Cele wystawy

A.

Celem zasadniczym jest prezentacja kolekcji z podkreśleniem jej wyjątkowości, jeśli idzie o genezę powstania oraz zasadnicze punkty programowe projektu: zarysowane tylko wskazanie tematu z akcentem kładzionym na charakter bardzo osobisty wypowiedzi oraz zaakcentowanie wolności na ścieżce poszukiwania rozwiązań oraz ich realizacji. Wydaje się, że takie punkty wyjścia nie należą do częstych w przygotowaniu kolekcji – i w konsekwencji w jej prezentacji. Efekt – to „symfoniczne współbrzmienie” dzieł ponad 70. autorów, które rodzi pewną niespotykaną jakość i pozwala na „jednoczesne” (zarówno co do powstawania, jak i prezentacji na wspólnej wystawie) obcowanie z dziełami z jak najbardziej reprezentatywną grupą polskich artystów medalierów.

B.

Prezentowaną kolekcję warto umieścić w naturalnym kontekście, jaki stanowią wybrane medale poświęcone Papieżowi, bądź z nim związane, które powstawały od samego początku pontyfikatu Jana Pawła II. Dzieła wybrane zostały z kolekcji tematycznej, obejmującej zarówno medale polskie, jak i zagraniczne. Wybór, dokonany przez pomysłodawcę projektu, a zarazem autora wystawy, był konsultowany z panią Magdaleną Dobrucką, panią Ewą Olszewską-Borys oraz panem Pawłem Łęskim.

Taka konstrukcja struktury wystawy (kolekcja nowopowstała (PLAN I) prezentowana w otoczeniu dzieł wcześniejszych (PLAN II), w znacznej mierze stanowiących prace „okolicznościowe”) pozwoli – jakby dodatkowo – na osiągnięcie kolejnych zamierzonych efektów.

1. Możliwość odkrywania całego bogactwa formalnego (różne style i sposoby uprawiania sztuki medalierskiej) oraz wynikającego ze stosowanych technologii wykonania (medale odlewane, tłoczone stemplem, realizowane z zastosowaniem innych technik)
2. Możliwość uchwycenia rysujących się tendencji w sztuce medalierskiej w dość długim okresie czasu (prezentowane medale powstawały w latach 1978 – 2014) oraz zaprezentowania rozwiązań poszukujących nowych sposobów ekspresji. Wydaje się to ogromnie interesujące, tym bardziej, że dzieje się w obszarze tematycznym (medale papieskie), który z definicji nie wydaje się szczególnie otwarty na podejmowanie rozwiązań nowatorskich.

3. Możliwość uzupełnienia osobistego przesłania zawartego w medalach tworzących kolekcję „Medalierzy polscy. Mój Jan Paweł II” treściami obrazującymi fenomen całego Pontyfikatu Jana Pawła II.
4. Możliwość prezentacji zróżnicowanych funkcji medalu jako artefaktu: dokumentacyjnej, honorującej, czysto artystycznej oraz interesującego związania tych funkcji w ramach jednego dzieła.
5. Pokazanie prac bardziej kompletnej listy autorów – medalierów polskich, którzy w swej twórczości realizowali medale związane z Papieżem Polakiem. Wielu wybitnych twórców już nie żyje, inni, bądź z racji na stan zdrowia, czy inne okoliczności nie podejmuje działań w obszarze medalierstwa (S. Wątróbska, S. Sikora, E. Gorol, J. Stefanowicz – Schmidt, Z. Łukowiak, G. Kuziemska-Wilczopolska, G. Kręcicka, J. Mirecka, B. Chmielewski, J. Bebarska, W. Samp, S. Słodowy,)
6. Pokazanie pozycji polskiego medalierstwa w obszarze tematycznym w kontekście dokonań medalierów zagranicznych (szczególnie włoskich oraz węgierskich).

Bernard Marek Adamowicz – autor wystawy; bmadamowicz@medal-jp2.eu, tel 601 170 561